

mus; neque hoc tempore nisi eis qui se non continent nuptias expedire, tribulationemque carnis ex affectu carnali venientem, sine quo nuptiæ incontinentium esse non possunt, nec tacere voluisse Apostolum vera præmonentem, nec plenius explicare hominum infirmati parcentem.

XXII. Nunc jam Scripturarum divinarum evidentissimis testimoniis, quæ pro nostræ memoriæ modulo recordari valuerimus, clarius appareat, non propter præsentem hujus sæculi vitam, sed propter futuram quæ in regno cœlorum promittitur, perpetuam continentiam deligendam. Quis autem hoc non advertat in eo quod paulo post idem Apostolus ait: « Qui sine uxore est, cogitat ea quæ sunt Domini, quomodo placeat Domino: » qui autem matrimonio junctus est cogitat ea quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori. Et divisa est mulier in nupta et virgo: quæ innupta est, sollicita est quæ sunt Domini, ut sit sancta et corpore et spiritu: quæ autem nupta est, sollicita est quæ sunt mundi, quomodo placeat viro. » Non utique ait: Cogitat ea quæ securitatis sunt in hoc sæculo, ut sine gravioribus molestiis tempus transigat: neque ad hoc divisam dicit innuptam et virginem ab ea quæ nupta est, id est, distinctam atque discretam, ut innupta in hac vita secure sit propter temporales molestias evitandas, quibus nupta non caret: sed, « Cogitat, inquit, quæ sunt Domini, quomodo placeat Domino, et sollicita est quæ sunt Domini, ut sit sancta et corpore et spiritu¹. » Nisi forte usque adeo quisque insipienter contentiosus est, ut conetur asserere, non propter regnum cœlorum, sed propter præsens sæculum Domino placere nos velle, aut propter vitam istam, non propter æternam esse sanctas et corpore et spiritu. Hoc credere, quid est aliud, nisi miserabiliorem esse omnibus

¹ 1 Cor. vii, 32-38.

hominibus? Sic enim Apostolus ait: « Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus¹. » An vero qui frangit panem suum esurienti, si tantum propter hanc vitam facit, stultus est; et ille erit prudens, qui castigat corpus suum usque ad continentiam, quanec conjugio misceatur, si ei nihil proderit in regno cœlorum?

XXIII. Postremo ipsum Dominum audiamus evidentissimam hinc sententiam proferentem. Nam cum de conjugibus non separandis nisi causa fornicationis divinæ ac terribiliter loqueretur, dixerunt ei Discipuli: « Si talis est causa cum uxore, non expedit nubere. Quibus ille, Non omnes, inquit capiunt verbum hoc: sunt enim spadones qui ita nati sunt; sunt autem alii qui ab hominibus facti sunt; et sunt spadones qui se ipsos castraverunt propter regnum cœlorum: qui potest capere, capiat². » Quid veracius, quid lucidius dici potuit? Christus dicit, Veritas dicit, Virtus et Sapientia Dei dicit, eos qui pio proposito ab uxore ducenda se continuerint, castrare se ipsos propter regnum cœlorum; et contra humana vanitas impia temeritate contendit, eos qui hoc faciunt, præsentem tantummodo necessitatem molestiarum conjugialium devitare, in regno autem cœlorum amplius quidquam cæteris non habere?

XXIV. De quibus autem spadonibus loquitur Deus per Isaïam prophetam, quibus se dicit daturum in domo sua et in muro suo locum nominatum, meliorem multo quam filiorum atque filiarum, nisi de his qui se ipsos castrant propter regnum cœlorum? Nam illis quibus ipsum virile membrum debilitatur, ut generare non possint, sicut sunt eunuchi divitum et regum, sufficit utique cum Christiani fiunt, et Dei præcepta custodiunt, eo

¹ 1 Cor. xv, 19. — ² Matth. xix, 10-12.

tamen proposito sunt ut conjuges si potuissent haberent, cæteris in domo Dei conjugatis fidelibus adæquari, qui prolem licite pudiceque susceptam in Dei timore nutriunt, docentes filios suos ut ponant in Deo spem suam; non autem accipere meliorem locum quam est filiorum atque filiarum. Neque enim uxores animi virtute, sed carnis necessitate non ducunt. Contendat sane qui voluerit de his Prophetam spadonibus hoc prænuntiasse, qui corpore absconditi sunt: iste quoque error causæ quam suscepimus suffragatur. Neque enim spadones istos eis qui in domo ejus nullum habent locum prætulit Deus, sed eis utique qui in filiis generandis conjugalis vitæ meritum servant. Nam cum dicit: «Dabo eis locum multo meliorem¹;» ostendit et conjugatis dari, sed multo inferiorem. Ut ergo concedamus in domo Dei prædictos futuros eunuchos secundum carnem, qui in populo Israël non fuerunt; quia et ipsos videmus cum Judæi non fiant, tamen fieri Christianos; nec de illis dixisse Prophetam, qui proposito continentiae conjugia non quærentes, se ipsos castrant propter regnum cælorum: ita—ne tanta dementia quisquam est contrarius veritati, ut in carne factos eunuchos meliorem quam conjugatos locum in domo Dei habere credat, et pio proposito continentes, corpus usque ad contemptas nuptias castigantes, se ipsos non in corpore, sed in ipsa concupiscentiæ radice castrantes, cœlestem et angelicam vitam in terrena mortalitate meditantés, conjugatorum meritis pares esse contendat; et Christo laudanti eos qui se ipsos castraverunt, non propter hoc sæculum, sed propter regnum cælorum², Christianus contradicat, affirmans hoc vitæ præsentis esse utile, non futuræ? Quid aliud istis restat, nisi ut ipsum regnum cælorum ad hanc temporalem vitam, in qua nunc sumus,

¹ Isai. LVI, 5. — ² Matth. XIX, 12.

asserant pertinere? Cur enim non et in hanc insaniam progrediatur cæca præsumptio? Et quid hac assertionem furiosius? Nam etsi regnum cælorum aliquando Ecclesia etiam quæ hoc tempore est, appellatur, ad hoc utique sic appellatur, quia futuræ vitæ sempiternæque colligitur⁴. Quamvis ergo promissionem habeat vitæ præsentis et futuræ; in omnibus tamen bonis operibus suis non respicit «Quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt; quæ autem non videntur, æterna².»

XXV. Nec sane Spiritus sanctus tacuit quod contra istos impudentissime ac dementissime perniciter apertum atque inconcussum valeret, eorumque belluinum impetum ab ovili suo inexpugnabili munitione repelleret. Cum enim dixisset de spadonibus: «Dabo eis in domo mea et» in muro meo locum nominatum, meliorem multo quam» filiorum atque filiarum³:» ne quis nimium carnalis existimaret aliquid in his verbis temporale sperandum, continuo subiecit: «Nomen æternum dabo eis, nec unquam deerit:» tanquam diceret: «Quid tergiversaris impia cæcitas? quid tergiversaris? quid serenitati veritatis nebulas tuæ perversitatis offundis? Quid in tanta Scripturarum luce tenebras unde insidieris inquiris? Quid temporalem tantummodo utilitatem promittis continentibus sanctis? «Nomen æternum dabo eis.» Quid ab omni concubitu immunes, et eo quoque ipso quo hinc sese abstinent, ea quæ sunt Domini cogitantes, quomodo placeant Domino, ad terrenam commoditatem referre conaris? «Nomen æternum dabo eis.» Quid regnum cælorum, propter quod se ipsos castraverunt sancti spadones, in hac tantum vita intelligendum esse contendis? «Nomen æternum dabo eis.» Et si forte hic ipsum æternum pro diuturno conaris accipere, addo, accumulo, inculco,

¹ 1 Tim. IV, 8. — ² 2 Cor. IV, 18. — ³ Isai. LVI, 5.

» nec unquam deerit. » Quid quæris amplius? quid dicis amplius? Æternum hoc nomen, quidquid illud est, spandonibus Dei, quod utique gloriam quamdam propriam excellentemque significat, non erit commune cum multis, quamvis in eodem regno et in eadem domo constitutis. Nam ideo fortassis et nomen dictum est, quod eos quibus datur, distinguit a cæteris.

XXVI. Quid sibi ergo vult, inquiunt, ille denarius, qui opere vineæ terminato æqualiter omnibus redditur, sive iis qui ex prima hora, sive iis qui una hora operati sunt? Quid utique, nisi aliquid significat, quod omnes communiter habebunt, sicuti est ipsa vita æterna, ipsum regnum cælorum¹, ubi erunt omnes quos Deus prædestinavit, vocavit, justificavit, glorificavit? « Oportet enim » corruptibile hoc induere incorruptionem, et mortale » hoc induere immortalitatem²: » hic est ille denarius, merces omnium. « Stella tamen ab stella differt in gloria, » sic et resurrectio mortuorum³: » hæc sunt merita diversa sanctorum. Si enim cælum significaretur illo denario, nonne in cælo esse omnibus est commune sideribus? Et tamen: « Alia est gloria solis, alia gloria lunæ, alia » stellarum. » Si denarius ille pro sanitate corporis poneretur, nonne cum recte valemus, omnibus membris communis est sanitas, et ipsa si usque ad mortem permaneat, pariter et æqualiter omnibus inest? Et tamen « Posuit » Deus membra, singulum quodque eorum in corpore » prout voluit, » ut nec totum sit oculus, nec totum auditus, nec totum odoratus; et quidquid est aliud, habet suam proprietatem, quamvis æqualiter habeat cum omnibus sanitatem. Ita quia ipsa vita æterna pariter erit omnibus sanctis, æqualis denarius omnibus attributus est: quia vero in ipsa vita æterna distincte fulgebunt lumina

¹ Matth. xx, 9. — ² 1 Cor. xv, 53. — ³ Ibid. 41. — ⁴ Id. xi, 8.

meritorum, multæ mansiones sunt apud Patrem⁴: ac per hoc in denario quidem non impari, non vivit alius alio prolixius; in multis autem mansionibus honoratur alius alio clarius.

XXVII. Pergite itaque sancti Dei, pueri ac puellæ, mares ac fœminæ, cælibes et inuptæ, pergite perseveranter in finem. Laudate Dominum dulcius, quem cogitatis uberius: sperate felicius, cui servitis instantius: amate ardentius, cui placetis attentius. Lumbis accinctis et lucernis ardentibus expectate Dominum, quando veniat a nuptiis¹. Vos afferetis ad nuptias Agni canticum novum, quod cantabitis in citharis vestris. Non utique tale quale cantat universa terra, cui dicitur: « Cantate Domino canticum novum, cantate Domino, universa terra²: » sed tale quale nemo poterit dicere nisi vos. Sic enim vos vidit in Apocalypsi quidam præ cæteris dilectus ab Agno⁴, qui discumbere super pectus ejus solitus erat, et bibeat et eructuabat mirabilia super cœlestia Verbum Dei. Ipse vos vidit duodecies duodena millia sanctorum citharcedorum illibatæ virginittatis in corpore, inviolatæ veritatis in corde: et quia sequimini Agnum quocumque ierit, scripsit ille de vobis. Quo ire putamus hunc Agnum, quo nemo eum sequi vel audeat vel valeat nisi vos? Quo putamus eum ire? in quos saltus et prata? Ubi credo sunt gramina gaudia, non gaudia sæculi hujus vana, insanie mendaces, nec gaudia qualia in ipso regno Dei cæteris non virginibus erunt, sed a cæterorum omnium gaudiorum sorte distincta. Gaudium virginum Christi, de Christo, in Christo, cum Christo, post Christum, per Christum, propter Christum. Gaudia propria virginum Christi, non sunt eadem non virginum, quamvis Christi. Nam sunt aliis alia, sed nullis talia. Ite in hæc, sequimini Agnum, quia

¹ Joan. xiv, 2. — ² Luc. xii, 35. — ³ Psal. xcvi, 1. — ⁴ Apoc. xiv, 3.

et Agni caro utique virgo. Hoc enim in se retinuit auctus, quod matri non abstulit conceptus et natus. Merito eum sequimini virginitate cordis et carnis quocumque ierit. Quid est enim sequi nisi imitari? Quia Christus pro nobis passus est, relinquens nobis exemplum, sicut ait apostolus Petrus, ut sequamur vestigia ejus⁴. Hunc in eo quisque sequitur, in quo imitatur: non in quantum ille Filius Dei est unus per quem facta sunt omnia; sed in quantum Filius hominis, quæ oportebat, in se præbuit imitanda: et multa in illo ad imitandum omnibus proponuntur; virginitas autem carnis non omnibus, non enim habent quid faciant ut virgines sint, in quibus jam factum est ut virgines non sint.

XXVIII. Sequantur itaque Agnum cæteri fideles qui virginitatem corporis amiserunt, non quocumque ille ierit, sed quousque ipsi potuerint. Possunt autem ubique, præter cum in decore virginitatis incedit. «Beati pauperes» spiritu²; » imitami eum, qui propter vos pauper factus est, cum dives esset³. «Beati mites⁴; » imitami eum qui dixit: «Discite a me, quoniam mitis sum et humilis» corde⁵. Beati lugentes⁶; » imitami eum qui flevit super Jerusalem⁷. «Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam⁸; » imitami eum qui dixit: «Meus cibus est, ut faciam vobis luntatem ejus qui misit me⁹. Beati misericordes¹⁰; » imitami eum qui vulnerato a latronibus et in via jacenti semivivo desperatoque subvenit¹¹: «Beati mundicordes¹²; » imitami eum «Qui peccatum non fecit, nec inventus est» dolus in ore ejus¹³. Beati pacifici¹⁴; » imitami eum qui pro suis persecutoribus dixit: «Pater, ignosce illis, quia

¹ 1 Petr. II, 21. — ² Matth. V, 3. — ³ 2 Cor. VIII, 9. — ⁴ Matth. V, 4. — ⁵ Id. XI, 29. — ⁶ Id. V, 5. — ⁷ Luc. XIX, 41. — ⁸ Matth. V, 6. — ⁹ Joan. IV, 34. — ¹⁰ Matth. V, 7. — ¹¹ Luc. X, 33. — ¹² Matth. V, 8. — ¹³ 1 Petr. II, 22. — ¹⁴ Matth. V, 9.

» nesciunt quid faciunt¹. Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam²; » imitemini eum qui «Pro vobis passus est, relinquens vobis exemplum, ut sequamini vestigia ejus³. » Hæc qui imitantur, in his Agnum sequuntur. Sed certe etiam conjugati possunt ire per ista vestigia, etsi non perfecte in eadem forma ponentes pedem; verumtamen in eisdem semitis gradientes.

XXIX. Sed ecce ille Agnus graditur itinere virginali, quomodo post eum ibunt qui hoc amiserunt, quod nullo modo recipiunt? Vos ergo, vos ite post eum virgines ejus; vos et illuc ite post eum, quia propter hoc unum quocumque ierit sequimini eum: ad quodlibet enim aliud sanctitatis donum quo eum sequantur, hortari possumus conjugatos, præter hoc quod irreparabiliter amiserunt. Vos itaque sequimini eum tenendo perseveranter, quod vovistis ardentem. Facite cum potestis, ne virginitatis bonum a vobis pereat, cui facere nihil potestis ut redeat. Videbit vos cætera multitudo fidelium, quæ Agnum ad hoc sequi non potest: videbit, nec invidet; et collætando vobis, quod in se non habet, habebit in vobis. Nam et illud canticum novum proprium vestrum dicere non poterit; audire autem poterit, et delectari vestro tam excellenti bono. Sed vos qui et dicetis et audietis, quia et hoc quod dicetis a vobis audietis, feliciter exultabitis, jucundiusque regnabitis. De majore tamen vestro gaudio nullus mœror erit, quibus hoc deerit. Agnus ille quippe, quem vos quocumque ierit sequimini, nec eos deseret qui eum quo vos non valent sequi. Omnipotentem Agnum loquimur. Et vobis præibit, et ab eis non abibit, cum erit Deus omnia in omnibus⁴. Et qui minus habebunt, a vobis non abhorrebunt. Ubi enim nulla est invidentia, concursus est differentia. Præsumite itaque, fidite, roboramini,

¹ Luc. XXXIII, 34. — ² Matth. V, 10. — ³ 1 Petr. II, 21. — ⁴ 1 Cor. XV, 28.

permanete, qui vovetis et redditis Domino Deo vestro vota perpetuæ continentiae¹, non propter præsens sæculum, sed propter regnum cœlorum.

XXX. Vos etiam qui hoc nondum vovistis, qui potestis capere, capite²; perseveranter currite, ut comprehendatis³. Tollite hostias quisque suas, et introite in atria Domini non ex necessitate⁴, potestatem habentes vestræ voluntatis⁵. Neque enim sicut: « Non mœchaberis: Non occides⁶, ita dici potest: Non nubes. Illa exiguntur, ista offeruntur. Si fiant ista, laudantur; nisi fiant illa, damnantur. In illis Dominus debitum imperat vobis: in his autem si quid amplius supererogaveritis, in redeundo reddet vobis. Cogitate, quidquid illud est, in muro ejus locum nominatum meliorem multo quam filiorum atque filiarum. Cogitate illic nomen æternum⁷. Quis explicat quale nomen erit? Quidquid tamen erit, æternum erit. Hoc credendo et sperando et amando, potuistis conjugia non devitare prohibita, sed transvolare concessa.

XXXI. Unde hujus muneris magnitudo, ad quod capessendum pro nostris viribus hortati sumus, quanto est excellentius atque divinius, tanto magis admonet sollicitudinem nostram, non solum de gloriosissima castitate, verumetiam de tutissima humilitate aliquid loqui. Cum ergo perpetuæ continentiae professores se conjugatis comparantes, secundum Scripturas compererint eos infra esse, et opere et mercede, et voto et præmio; statim veniat in mentem quod scriptum est: « Quanto magnus es, » tanto humilia te in omnibus, et coram Deo invenies » gratiam⁸. » Mensura humilitatis cuique ex mensura ipsius magnitudinis data est: cui est periculosa superbia,

¹ Psal. LXXV, 12. — ² Matth. X, 12. — ³ I Cor. IX, 24. — ⁴ Psal. XCV, 4. — ⁵ Exod. XX, 13, 14. — ⁶ Luc. X, 35. — ⁷ Isaï. LVI, 5. — ⁸ Eccli. III, 29.

quæ amplius amplioribus insidiatur. Hanc sequitur invidentia, tanquam filia pedissequa: eam quippe superbia continuo parit, nec unquam est sine tali prole atque comite. Quibus duobus malis, hoc est superbia et invidentia, diabolus est. Itaque contra superbiam matrem invidentiæ maxime militat universa disciplina christiana. Hæc enim docet humilitatem, qua et acquirat et custodiat charitatem, de qua cum dictum esset: « Charitas » non æmulatur, » velut si causam quæreremus, unde fiat ut non æmuletur, continuo subdidit: « Non inflatur¹: » tanquam diceret: Ideo non habet invidentiam, quia nec superbiam. Doctor itaque humilitatis Christus primo « Semetipsum exinanivit formam servi accipiens, » in similitudine hominum factus, et habitu inventus ut » homo; humiliavit semetipsum, factus obediens usque » ad mortem, mortem autem crucis². » Ipsa vero doctrina ejus, quam attente insinuet humilitatem atque huic præcipiendæ vehementer insistat, quis explicare facile possit, atque in hanc rem demonstrandam testimonia cuncta congerere? Hoc facere conetur vel faciat, quisquis seorsum de humilitate voluerit scribere: hujus autem operis aliud propositum est, quod de tam magna re susceptum est, ut ei maxime sit cavenda superbia.

XXXII. Proinde pauca testimonia, quæ Dominus in mentem dare dignatur, ex doctrina Christi de humilitate commemoro, quæ ad id quod intendi fortasse sufficiant. Sermo ejus, quem primum prolixiorum ad Discipulos habuit, inde coepit: « Beati pauperes spiritu, quoniam » ipsorum est regnum cœlorum³: » quos sine ulla controversia humiles intelligimus. Fidem Centurionis illius ideo præcipue laudavit, nec se invenisse in Israël dixit tantam fidem, quia ille tam humiliter credidit, ut dice-

¹ I Cor. XIII, 4. — ² Philip. II, 7, 8. — ³ Matth. V, 3.

ret : « Non sum dignus ut sub tectum meum intres¹. » Unde nec Matthæus ob aliud eum dixit accessisse ad Jesum, cum apertissime Lucas insinuet quod non ad eum ipse venerit, sed amicos suos miserit, nisi quia fidelissimam humilitate magis ipse accessit, quam illi quos misit². Unde et illud propheticum est : « Excelsus est Dominus, » et humilia respicit, excelsa autem a longe cognoscit³, » utique tanquam non accedentia. Hinc et illi mulieri Chananææ dicit : « O mulier, magna est fides tua, fiat » tibi sicut vis⁴ : » quam superius carnem appellaverat, nec ei panem filiorum projiciendum esse responderat. Quod illa humiliter accipiens dixerat : « Ita, Domine, » nam et canes edunt de micis, quæ cadunt de mensa » dominorum suorum. » Ac sic quod assiduo clamore non impetrabat, humili confessione promeruit. Hinc et illi duo proponuntur orantes in templo, unus Pharisæus, et alter publicanus⁵, propter eos qui sibi justi videntur, et spernunt cæteros, et enumerationi meritorum præferunt confessio peccatorum. Et utique Deo gratias agebat Pharisæus ex his in quibus sibi multum placebat : « Gratias, inquit, tibi ago, quia non sum sicut cæteri homines, injusti, raptores, adulteri, sicut et Publicanus » iste. Jejuno his in sabbato, decimas de omnium quæcumque possideo. Publicanus autem de longinquo stabat, nec oculos ad cælum audebat levare, sed percutiebat pectus suam, dicens : Deus, propitius esto mihi » peccatori. » Sequitur autem divina sententia : « Amen » dico vobis, descendit justificatus de templo Publicanus » magis quam ille Pharisæus. » Deinde causa ostenditur, cur hoc justum sit : « Quoniam is qui se exaltat, humiliatur, et qui se humiliat, exaltabitur⁶. » Fieri ergo po-

¹ Matth. vii, 8. — ² Luc. vii, 6, 7. — ³ Psal. cxxxvii, 6. — ⁴ Matth. xv, 28. — ⁵ Luc. xvi, 10. — ⁶ Ibid. ii, 14.

test, ut quisque et mala vera devitet, et vera bona in se consideret, et de his Patri luminum gratias agat, a quo descendit omne datum optimum, et omne donum perfectum¹; et tamen elationis vitio reprobetur, si aliis peccatoribus maximeque peccata in oratione confitentibus, vel sola cogitatione quæ coram Deo est, superbus insultet, quibus non exprobratio cum inflatione, sed miseratio sine desperatione debetur. Quid illud quod quærentibus inter se Discipulis quisnam eorum major esset, puerum parvulum constituit ante oculos eorum, dicens : « Nisi » fueritis sicut puer iste, non intrabitis in regnum celorum²? » nonne humilitatem maxime commendavit, et in ea meritum magnitudinis posuit? Vel cum filiis Zebedæi latera ejus in sedium sublimitate concupiscentibus, ita respondit³, ut passionis ejus calicem bibendum potius cogitarent, in quo se humiliavit usque ad mortem, mortem autem crucis⁴, quam superbo appetitu præferri cæteris postularent, quid ostendit, nisi eis se futurum altitudinis largitorem, qui eum doctorem humilitatis antea sequerentur? Jamvero quod exiturus ad passionem lavit pedes Discipulis⁵, monuitque apertissime ut hoc facerent condiscipulis atque conservis, quod eis fecisset Magister et Dominus, quantum commendavit humilitatem? Cui commendandæ etiam tempus illud elegit, quo eum proxime moriturum cum magno desiderio contuebantur, hoc utique præcipue memoria retenturi, quod Magister imitandus ultimum demonstrasset. At ille hoc fecit illo tempore, quod utique potuit et aliis ante diebus, quibus cum eis fuerat conversatus : quando si fieret, hoc ipsum quidem traderetur, sed utique non sic acciperetur.

¹ Jacob. i, 17. — ² Matth. xviii, 3. — ³ Id. xx, 21. — ⁴ Philip. ii, 8. — ⁵ Joan. xiii, 14.

XXXIII. Cum ergo Christianis omnibus custodienda sit humilitas, quandoquidem a Christo Christiani appellantur, cujus Evangelium nemo diligenter intuetur, qui non eum doctorem humilitatis inveniat; tum maxime virtutis hujus sectatores et conservatores eos esse convenit, qui magno aliquo bono cæteris eminent, ut magnopere curent illud quod primitus posui: « Quanto mag-
» nus es, tanto humilia te in omnibus, et coram Deo
» invenies gratiam¹. » Proinde quia perpetua continentia, maximeque virginitas, magnum bonum est in sanctis Dei, vigilantissime cavendum est ne superbia corrumpatur.

XXXIV. Curiosas et verbosas malas inuuptas Paulus apostolus notat, et hoc vitium venire dicit ex otio. « Si-
» mul autem, inquit, et otiosæ discunt circumire domos;
» non solum autem otiosæ, verumetiam curiosæ et ver-
» bosæ, loquentes quæ non oportet. » De his superius dixerat: « Juniores autem viduas evita. Cum enim in
» deliciis egerint, in Christo nubere volunt; habentes
» damnationem, quoniam primam fidem irritam fecerunt²: » id est, in eo quod primo voverant, non steterunt. Nec tamen ait, nubunt; sed, « Nubere volunt. » Multas enim earum revocat a nubendo, non amor præclari propositi, sed aperti dedecoris timor, veniens et ipse de superbia, qua formidatur magis hominibus displicere, quam Deo. Hæ igitur quæ nubere volunt, et ideo non nubunt quia impune non possunt, quæ melius nubèrent quam urerentur, id est, quam occulta flamma concupiscentiæ in ipsa conscientia vastarentur, quas poenitet professionis, et piget confessionis, nisi correctum cor dirigant, et Dei timore rursus libidinem vincant, in mortuis deputandæ sunt, sive in deliciis agant, unde

¹ Eccli. iiii, 20. — ² 1 Tim. v, 13 15.

dicit Apostolus: « Quæ autem in deliciis agit, vivens
» mortua est¹; » sive in laboribus atque jejuniis, nulla cordis correctione superfluis, et magis ostentationi quam emendationi servientibus. Non ego talibus magnam curam humilitatis ingero, in quibus superbia ipsa confunditur, et conscientiæ vulnere cruentatur. Nec ebriosis, aut avaris, aut alio quolibet damnabilis morbi genere jacentibus, cum habeant corporalis continentiæ professionem, moribusque perversis a suo nomine dissonent, hanc magnam sollicitudinem piæ humilitatis impono: nisi forte in his malis etiam ostentare se audebunt, quibus non sufficit quod eorum supplicia differuntur. Nec de his ago, in quibus est quidam placendi appetitus, aut elegantiore vestitu quam tantæ professionis necessitas postulat, aut capitis ligamento notabili, sive prætumidis umbonibus capillorum, sive tegminibus ita teneris, ut retiola subter posita appareant: his nondum de humilitate, sed de ipsa castitate vel integritate pudicitæ danda præcepta sunt. Da mihi profitentem perpetuam continentiam, atque his et hujusmodi omnibus carentem vitiis et maculis morum, huic superbiam timeo, huic tam magno bono ex elationis tumore formido. Quo magis inest unde sibi placeat, eo magis vereor, ne sibi placendo illi displiceat, qui « Superbis resistit, humilibus autem dat
» gratiam². »

XXXV. Certe præcipuum magisterium et virginalis integritatis exemplum in ipso Christo contuendum est. Quid ergo amplius continentibus de humilitate præcipiam, quam quod ille qui omnibus dicit: « Discite a me,
» quoniam mitis sum et humilis corde³? » cum magnitudinem suam supra commemorasset: et id ipsum volens ostendere, quantus propter nos quantillus effectus est:

¹ 1 Tim. v, 6. — ² Jacob. iv, 6. — ³ Matth. xi, 29.

« Confiteor, inquit, tibi, Pater, Domine cœli et terræ,
 » quoniam abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus,
 » et revelasti ea parvulis. Ita Pater, quoniam sic placitum est coram te. Omnia mihi tradita sunt a Patre meo, et nemo cognoscit Filium nisi Pater, et nemo cognoscit Patrem nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego vos reficiam. Tollite jugum meum super vos, et discite a me quoniam mitis sum et humilis corde¹. » Ille, ille cui omnia tradidit Pater, et quem nemo agnoscit nisi Pater, et qui Patrem solus agnoscit, et cui voluerit revelare, non dicit: Discite a me mundum fabricare, aut mortuos suscitare; sed, « Quia mitis sum et humilis corde. » O doctrinam salutarem; o Magistrum Dominumque mortalium, quibus mors poculo superbiæ propinata atque transfusa est. Noluit docere quod ipse non esset, noluit jubere quod ipse non faceret. Video te, bone Jesu, oculis fidei, quos aperuisti mihi, tanquam in concione generis humani clamantem ac dicentem: « Venite ad me, et discite a me. » Quid obsecro te, per quem facta sunt omnia, Fili Dei, et idem qui factus es inter omnia, Fili hominis, quid ut discamus a te, venimus ad te? « Quoniam mitis sum, inquit, et humilis corde². » Hucine redacti sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi in te, ut hoc pro magno discamus a te, quoniam mitis es et humilis corde? Itane magnum est esse parvum, ut nisi a te qui tam magnus es fieret, disci omnino non posset? Ita plane. Non enim aliter invenitur requies animæ, nisi inquieto tumore digesto, quo magna sibi erat, quando tibi sana non erat.

XXXVI. Audiant te, et veniant ad te, et mites atque humiles esse discant a te, qui misericordiam et veritatem

¹ Matth. xi, 25-29. — ² Coloss. ii, 3.

tuam requirunt, tibi vivendo, tibi, non sibi. Audiat hoc laborans et oneratus¹, qui sarcina premitur, ut oculos ad cœlum levare non audeat, percutiens pectus ille peccator et propinquans de longinquo². Audiat Centurio, non dignus cujus tectum subires³. Audiat Zacchæus major Publicanorum⁴, quadrupla restituens lucra damnabilium peccatorum. Audiat mulier in civitate peccatrix, tanto lacrymosior pedibus tuis⁵, quanto fuerat alienior a vestigiis tuis. Audiant meretrices et Publicani, qui Scribas et Phariseos præcedunt in regnum cœlorum⁶. Audiat omne genus ægrorum, cum quibus tibi pro crimine sunt objecta convivium, videlicet quasi a sanis qui medicum non quærebant, cum tu non venires vocare justos, sed peccatores in poenitentiam⁷. Hi omnes cum convertuntur ad te, facile mitescunt et humiliantur coram te, memores iniquissimæ vitæ suæ, et indulgentissimæ misericordiæ tuæ, quia « Ubi abundavit peccatum, superabundavit gratia⁸. »

XXXVII. Sed respice agmina virginum, puerorum puellarumque sanctarum: in Ecclesia tua eruditum est hoc genus; illic tibi a maternis uberibus pullulavit, in nomen tuum ad loquendum linguam solvit, nomen tuum velut lac infantia suæ suxit infusum. Non potest quisquam ex hoc numero dicere: « Qui prius fui blasphemus et persecutor et injuriosus, sed misericordiam consecutus sum, » quia ignorans feci in incredulitate⁹: » imo etiam quod non jussisti, sed tantummodo volentibus arripiendum proposuisti, dicens: « Qui potest capere, capiat¹⁰, » arripuerunt, voverunt, et propter regnum cœlorum se ipsos, non quia minatus es, sed quia hortatus es, castraverunt. His inclama, hi te audiant, quoniam mitis es et humilis

¹ Matth. xi. — ² Luc. xviii. — ³ Matth. viii. — ⁴ Luc. xix. — ⁵ Id. vii. — ⁶ Matth. xxi, 31. — ⁷ Id. ix, 13. — ⁸ Rom. v, 20. — ⁹ 1 Tim. i, 13. — ¹⁰ Matth. xix, 12.

corde. Hi quanto magni sunt, tanto humilient se in omnibus, ut coram te inveniant gratiam. Justi sunt: sed numquid sicut tu justificans impium¹? Casti sunt: sed eos in peccatis matres eorum in uteris aluerunt. Sancti sunt: sed tu etiam sanctus sanctorum. Virgines sunt: sed nati etiam ex virginibus non sunt. Et spiritu et carne integri sunt: sed Verbum caro factum non sunt. Et tamen discant, non ab eis quibus peccata dimittis, sed a te ipso Agno Dei, qui tollis peccata mundi, quoniam mitis es et humilis corde.

XXXVIII. Non ego te, anima pie pudica, quæ appetitum carnalem nec usque ad concessum conjugium relaxasti, quæ decessurum corpus nec successori propagando indulsisti, quæ fluitantia membra terrena in coeli consuetudinem suspendisti: non ego te, ut discas humilitatem, ad publicanos et peccatores mitto, qui tamen in regnum cœlorum præcedunt superbos; non te ad hos mitto: indigni sunt enim qui ab immunditiæ voragine liberati sunt, ut ad eos imitandos mittatur illibata virginitas: ad Regem cœli te mitto, ad eum per quem creati sunt homines, et qui creatus est inter homines propter homines, ad speciosum forma præ filiis hominum², et contemptum a filiis hominum pro filiis hominum, ad eum qui dominans Angelis immortalibus, non dedignatus est servire mortalibus. Eum certe humilem non iniquitas, sed charitas fecit; «Charitas quæ non æmulatur, non inflatur, non quærit» quæ sua sunt³: » quia «Et Christus non sibi placuit⁴; » sed sicut scriptum de illo est, «Opprobria exprombrantium tibi ceciderunt super me⁵. Vade, veni ad illum, et discite quoniam mitis est et humilis corde. Non ibis ad eum qui oculos ad cœlum levare non audebat onere

¹ Psal. I, 7. — ² Id XLIV, 3. — ³ I Cor. XIII, 4. — ⁴ Rom. XV, 3. — ⁵ Psal. LXXIII, 10.

iniquitatis¹; sed ad eum qui de cœlo descendit pondere charitatis. Non ibis ad eam quæ Domini sui pedes lacrymis rigavit², quærens indulgentiam gravium peccatorum; sed ibis ad eum qui cum daret indulgentiam omnium peccatorum³, lavit pedes suorum servorum⁴. Novi dignitatem virginitatis tuæ: non tibi propono imitandum Publicanum humiliter accusantem delicta sua⁵, sed timeo tibi Pharisæum superbe jactantem merita sua. Non dico: Esto qualis illa de qua dictum est: «Dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum⁶.» Sed metuo ne cum tibi modicum dimitti putas, modicum diligas.

XXXIX. Metuo, inquam, tibi vehementer, ne cum te Agnum quocumque ierit secuturam esse gloriaris, eum præ timore superbiæ sequi per angusta non possis. Bonum est tibi, o anima virginalis, ut sic quomodo virgo es, sic omnino servans in corde quod renata es, servans in carne quod nata es, concipias tamen a timore Domini et parturias spiritum salutis⁷. «Timor quidem non est» in charitate, sed perfecta, sicut scriptum est, «charitas foras mittit timorem⁸: » sed timorem hominum, non Dei; timorem temporalium malorum, non divini in fine iudicii. «Noli altum sapere, sed time⁹.» Ama Dei bonitatem, time severitatem: utrumque te suprebam esse non sinit. Amando enim times; ne amatum et amantem graviter offendas. Nam quæ gravior offensio, quam ut superbia illi¹⁰ displiceas, qui propter te superbis displicuit? Et ubi magis esse debet «Timor ille castus, permansens in sæculum sæculi¹¹, quam in te, quæ non cogitas quæ sunt mundi, quomodo placeas conjugii, sed quæ sunt Domini, quomodo placeas Domino¹²? Ille alius ti-

¹ Luc. XVIII, 13. — ² Joan. VI, 38. — ³ Luc. VII, 38. — ⁴ Joan. XIII, 5. — ⁵ Luc. XVIII. — ⁶ Id. VII, 47. — ⁷ Isaï. XXVI, 18. — ⁸ I Joan. IV, 18. — ⁹ Rom. XI, 20. — ¹⁰ Forte, superba. — ¹¹ Psal. XVIII, 10. — ¹² I Cor. VII, 32.